פסח
תשכ"ד

מעיטורי ח. אתר ז"ל

עד להוצאה מחודשת של הגדת־הפסח שלנו, אשר אזלה — ראינו לנכון להגיש לאור־חינו, לחברים ולילדים את „סדר" הפסח, מעל דפי היומן — למען יהיה נחלת הכל.

עין-חרוד, הקיבוץ המאוחד

א ב י ב

שירה:

השמש במערב יורדת, שוקעת,
כּוּסוּ השמים אודם חַכליל.
מעיירות יהודה נוהר העם
בקול מצהלות ובקול חליל.
תרועת גיל נישׂאָה באויר,
קול ששׂוֹן, קול רינה ושיר.

השדה בשבליו עומד לקציר,
כל שבולת מאה שערים.
„בא השמש?" — הקוצר ישאַל.
„הן, הן והן" — יענהו הקהל.
„האֶקצור, ובזה המגל?"
„הן, הן והן" — יענהו הקהל.

החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה

מגישי העמר מכריזים:
עמר תבואה חדשה!

מקבלי העמר שואלים:
מהו העמר ביד?

לבבתיני — שירת מקהלה

מגישי העמר עונים:
ברכת האדמה והעמל
עמר תבואה חדשה!

טל ושׂובע מלא אסמינו
הכעת תחדש ימינו
דוד כערכך העמד שמינו
גן רוה שימנו, **בטל.**

מקבלי העמר מקבלים את העמר
פונים אל הקהל ומכריזים:
עמר תבואה חדשה!

הקהל והילדים חוזרים:
עמר תבואה חדשה!

הקהל והילדים חוזרים:
לשׂבע ולא לרזון!

טל צוה שנה טובה ומעוטרת
פרי הארץ לגאון ולתפארת
עיר כסוכה נוֹתרת
שימה בידך עטרת, **בטל.**

הקהל והילדים חוזרים:
לשׂבע ולא לרזון!

הקהל והילדים חוזרים:
לברכה ולא לקללה!

מקבלי העמר:
לברכה ולא לקללה!

מקבלי העמר:
לחיים ולשלום!

טל בו תברך מזון
במשמנינו אַל יהי רזון
איומה אשר הסעת כּצאן
אנא תפק רצון **בטל.**

מקבלי העמר:
לחיים ולשׂלום!

מקבלי העמר:
שנת תבואה חדשה!

הקהל והילדים
ג' פעמים
שנת תבואה חדשה!

שירה:
שנת תבואה חדשה מבִיאה ברכת האדמה. אסמֵינו ימלאו בר, יקבינו — תִירוֹש, יצהר

כפינו נשא אל מרום — רקוּד עם מקהלה **האל ברכנו** — שירת מקהלה

מעבדות לחרות

זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים!

נגינת פתיחה

הא

לחמא עניא די אכלו אבהתנא
בארעא דמצרים. כל דיכפין —
ייתי ויכול! כל דצריך — ייתי
ויפסח! השתא הכא — לשנה
הבאה בארעא דישראל! השתא
עבדי — לשנה הבאה בני חורין

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה — הלילה הזה כולו מצה

עבדים היינו לפרעה במצרים. ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש־ברוך־הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים.

הילדים שואלים את הקושיות

שירה: **עבדים היינו עתה בני חורין**

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב. איש וביתו באו: ראובן, שמעון, לוי ויהודה, יששכר, זבולון ובנימין, דן, נפתלי, גד ואָשר. ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש. ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד, ותמלא הארץ אותם. ויקם מלך חדש על מצרים ויאמר אל עמו: הנה עם בני־ישראל רב ועצום ממנו, הבה ונתחכמה לו פן ירבה.

וישימו עליו שרי מסים למען ענותו בסבלותם, ויבן ערי מסכנות לפרעה, את פתום ואת רעמסס. וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ.

מקהלה: **לקושש קש לתבן**
תבן אין ניתן

ויקוצו מפני בני־ישראל. ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך. וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, את כל עבודתם אשר עבדו אותם בפרך.

שירה: וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ

ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי,
ואומר לך בדמיך חיי.

שירה: **זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים**

לך בוא מצרימה ובאת אל הנענים והאומללים, אל כל הנאנחים והנדכאים, ואמרת אליהם, כי עבדים הם — והם לא יבינו; ואמרת אליהם כי אומללים הם — והם לא ידעו: וכי גדול ענים וגדולים מכאוביהם ונורא לחצם — והם לא יאמינו; ופקחת את עיניהם בחוזק יד על כל ענים ועל כל לחצם — וגאלת אותם! ועם רב ימשך אהריך מקרב אחיך, אשר לא ידעת ואשר לא ידעוך עוד, ומקרב כל העם מסביב, אשר רע ומר להם, והיית לאב המון אדם רב ולראש שבטיו ועשית מן התולעים — אדם, ומן האדם — עם, ומעפרות חול — ארץ.

(ד. פרישמן)

שירה. **היום אתם יוצאים בחדש האביב**

ויוגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו: מה זאת עשינו, כי שלחנו את ישראל מעבדנו! ויאסור את רכבו וירדוף אחרי בני ישראל. וישאו בני ישראל את עיניהם — והנה מצרים נוסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה׳: ויאמרו אל משה: המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר? טוב לנו עבוד את מצרים ממותנו במדבר. ויאמר ה׳ אל משה: מה תצעק אלי? דבר אל בני ישראל ויסעו! ויולך ה׳ את העם ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה — ויבואו אחריהם כל סוס פרעה, רכבו ופרשיו אל תוך הים.

אז ישיר משה ובני ישראל
אשירה לה׳ כי גאה גאה
סוס ורוכבו רמה בים

אשירה לה׳ — ריקוד.

בשעה שיצאו ישראל ממצרים למה היו דומים? ליונה שברחה מפני הנץ ונכנסה לנקיק הסלע ומצאה שם הנחש מקנן, אם תכנס לפנים הרי הנחש נושף בה, תחזור לאחוריה — הרי הנץ עומד בחוץ לתפסה. מה עשתה היונה? התחילה צווחת ומטפחת באגפיה, כדי שישמַע לה בעל השובך ויבוא ויצילה. כך היו ישראל דומים על הים: לירד לים לא היו יכולים, שעדיין לא נקרע להם הים; לחזור לאחוריהם לא היו יכולים, שכבר פרעה הקריב. מה עשו? „וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה׳״ — מיד „ויושע ה׳ ביום ההוא״.

בתופים ובמחולות — *כלי הקשה*

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים.

שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר: בעבור זה עשה ה׳ לי בצאתי ממצרים. לא את אבותינו בלבד גאַל הקב״ה, אלא אַף אותנו גאַל עמהם. שנאמַר ואותנו הוציא למַען הביא אותנו לתת לנו את האָרץ אשר נשבע לאבותינו.

בכל יום ויום חייב אדם לראות את עצמו כמי שמכריע את הכף ליציאת מצרים או להארכת הגלות והיו כל מעשינו מכוונים לקריעת הים ולקבלת שבים.

(ב. כצנלסון)

ליל שמורים — *מקהלה*

מצה זו

על שום מה. על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלָה עליהם מלך מלכי המלכים הקב״ה וגאָלָם. שנאמַר ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מַצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמַהמה וגם לא עשו להם.

מרור זה

על שום מה. על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. שנאמר וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך.

לפיכך אנחנו חייבים להודות, להלל ולשבח למי שעשה לאבותינו ולנו. הוציאנו מעבדות לחרות מיגון לשמחה, מאבל ליום טוב ומאפלה לאור גדול, משעבוד לגאולה ונאמר לפניו שירה חדשה הללויה.

הרמת כוס

שירה:

בצאת ישראל ממצרים

בית־יעקב מעם לועז —
היתה יהודה לקדשו,
ישראל — מַמשלותיו.
הים ראָה — וַינוס,
הירדן יסוב לאָחור,
ההרים רקדו כאֵילים,
גבעות — כּבני־צאן.
מה לך, הים, כי תנוס,
הירדן — תסוב לאָחור,
ההרים — ירקדו כאֵלים,
גבעות — כּבני־צאן.
מלפני אָדון חולי אָרץ,
מלפני אלוה יעקב,
ההופכי הצור אגם מים,
חַלָמיש — לְמַעינו־מים.

שואה

ויספו דור גלות מצרים במדבר, ויקם דור צעיר, ויעפיל ארצה ישראל ויירשנה, ויתנחל בה בהר ובעמק. ויהיו בה ישראל רועים צאן ופולחים אדמה, ובדמם — להט המדבר ועוז צורים, וישב ישראל לבטח בארצו ואין מחריד.

ותהי בו לאחרונה יד חומסי עמים ורודים, ויעקר מעל אדמתו וידד מארץ לארץ והוא בזוי ושסוי, שנוא ומורדף, כלוא במיצר גיטאות.

מי יתן ראשי מים — מקהלה.

ויקומו מתי מעט מישראל, ויעפילו שנית לעלות ארצה ישראל, ונעל אחריהם חלוצים לשממה להפרותה ולבנות בה בית לעמנו.

ותפרוץ מלחמת העולם ועמנו מפרפר ברשת הגולה עד אשר הדביקתו השואה הגדולה — רצח, אשר לא היה כמותו מיום היות אדם. וקומץ חלוצים שומר על גחלת המרד לבל תכבה...
ומתהום החורבן שמענו בת־קול הדורות: בדמיך חיי! בדמיך חיי!

נגינת חליל

ותבוא השעה הגדולה לבית־ישראל — שעת מלחמת החירות. והיא רוות גבורה ודם, אושר עקדה ותוגת קרבן, ועל הכל, רוננת תקות ישע ותקומה לפזורי ישראל.

שירה:

מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה
יש שכר לפעולתך ושבו מארץ אויב
יש תקוה לאחריתך
ושבו בנים לגבולם.

ותעמוד ההגנה העברית בשער, ויקם צבא ההגנה לישראל והוא מהשל את נשקו ובעודו חם חש למערכה, וילחמו בסתר לילה ובשבילי הרים, וילחמו ביבשה, בים ובאויר, ובלבם שבועה — לא להרתע. וילך צבא ישראל מחיל אל חיל ומנצחון לנצחון, וינהרו אליו רבים מן הגולה לעמוד שכם אחד במערכה. ויכה באויב ויניסהו מעריו ומכפריו וממשלטיו.
ויעל צבא ישראל לאחרונה על המדבר בואכה אילת מזה, ועין־גדי מזה. ויאמר ישראל לציה — אמנו את. ויאמר להרי הגליל וירושלים — אחותנו את.
ובעוד העם דומע על מות בניו גבוריו — הוא מתאזר עוז לבנות נשמות, לקלוט אחים נודדים מגולות נחרבות והשרש אותם באדמת המולדת.

שירה:

אני מאמין באמונה שלמה
בביאת המשיח
אף על פי שיתמהמה,
עם כל זאת אני מאמין
עם כל זה אחכה לו
בכל יום שיבוא.

מקהלה. שפוך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך —

כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה, ואביט ואין עוזר, ואשתומם ואין סומך, ותושע לי זרועי, וחמתי היא סמכתני.

גאולה

והיא

שירה: שעמדה לאבותנו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו — והקדוש־ברוך־הוא מצילנו מידם.

בארץ־ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית והמדינית, בה חי חיי קוממיות, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל־אנושיים. לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו ולא חדל מתפילה ומתקוה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית. מתוך קשר היסטורי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהיאחז במולדת העתיקה ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים וחלוצים, מעפילים ומגינים הפריחו נשמות, בנו כפרים וערים והקימו ישוב גדל והולך, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקידמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית. זו זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו. נתכנסנו, נציגי הישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הזר על ארץ־ישראל ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ־ישראל, היא מדינת ישראל.

(מתוך ההכרזה על הקמת המדינה)

עורי עורי — מקהלה

על הר גבוה

עלי לך
מבשרת ציון!
הרימי בכח קולך,
מבשרת ירושלים!
הרימי, אַל תיראי!

שירה:

קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה;
רם הודע כי לך יום אף לך הלילה;
שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הלילה;
תאיר כאור יום חשכת לילה.

הנני מביא אותם מארץ צפון
וקבצתים מירכתי־אָרץ,
בם עור ופסח,
הרה ויולדת יחדיו,
קהל גדול ישובו הנה.

מזרה ישראל יקבצנו. ושמרו כרועה עדרו. עוד תטעי
כרמים בהרי שומרון. נטעו נטעים וחללו.

הנה ימים באים נאום ה׳
ונפגש חורש בקוצר
ודורך ענבים במשך הזרע
והטיפו ההרים עסיס,

וכל הגבעות תתמוגגנה
ושבתי את שבות עמי ישראל
ובנו ערים נשמות וישבו,
ונטעו כרמים ושתו את יינם

ועשו גנות ואכלו את פריהם
ונטעתים על אדמתם
ולא ינתשו עוד
מעל אדמתם

שירה:

בשוב ד׳ את שיבת ציון היינו כחולמים. אז יימלא שחוק פינו ולשוננו רינה. אז יאמרו בגויים:
הגדיל יי לעשות עם אלה, הגדיל יי לעשות עמנו היינו שמחים. הזורעים בדמעה ברינה יקצורו.

שירה: **אליהו הנביא**

שלחן עורך

נ ב ר ך

על הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה
ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שהנחלת
לאבותינו ולנו לאכול מפריה ולשבוע מטובה.